

pedig még kiadót keres... nagyon fontos, hogy megbízható partnereid legyenek.

Mivel Szlovénia sosem volt igazán független állam, a kultúra, főleg az irodalom és a nyelv nálunk mindig nagyon fontos volt. A politikában ma is, amikor szabad, önálló állam vagyunk, sokat beszélnek nyelvi, kulturális, irodalmi identitásról, és még mindig erős támogatást élvez a minőségi irodalom. Ennek ellenére azt gondolom, a kultúra, a nyelv, az irodalom nincs már annyira a középpontban, ma az állam leginkább a politikára, a hadseregre, turizmusra épít, míg korábban a kultúra volt a legerősebb építőelem.

Egy hónapja egy konferencián voltam Varsóban, a téma az európai kulturális identitás volt. Két napig folytak a beszélgetések. Ilyen találkozók után az ember általában azt érzi, nem igazán változik a helyzet. Néha viszont sikerül olyan kapcsolatokat kiépíteni, amelyek mentén tovább lehet lépni. Az ilyen találkozókra szükség van. Ez a mai konferencia például nagyon érdekes volt. Mi elég keveset tudunk Ukrajnáról. Ha azt szeretnénk, hogy ez az ország Európa része legyen, el kell indítanunk olyan folyamatokat, amelyek ezt elősegítik. Nem a kulturális integrációra gondolok – nem is szeretem ezt a kifejezést –, hanem a kulturális cserére. A kultúra megnyitja az ajtókat, kitölti a különböző népek közötti űrt. Ha teszünk azért, hogy az ukrán irodalmat jobban megismerjék Európában, jobban meg lehet majd érteni az országot is. Ha ez nem történik meg, Ukrajna és az uniós államok közelítése csak politikai síkon történik meg, az pedig nem lenne jó.

Ami a mi kiadónkat illeti, nyitottak vagyunk új kapcsolatokra, érdeklődünk az ukrán irodalom iránt is. Mindenféleképpen szorgalmazni fogjuk az együttműködést.

A Visegrád-alapú könyvkiadásért

Ágoston Attila, a *Kalligram* Kiadó munkatársa:

A *Kalligram* röviddel a rendszerváltás után, 1991-ben alakult Pozsonyban. Azelőtt Szlovákiában egyetlen magyar könyvkiadó volt, ezzel versenyezve kezdtünk dolgozni. Kezdetben, egy rövid ideig kizárólag szlovákiai magyar szerzők műveit adtuk ki. Aztán, ahogy szélesedett a szerzői gárda, úgy alakult át a kiadó is: magyar-

országi magyar szerzők, majd szlovák szerzők szlovák műveivel bővült kínálatunk. Ma már elmondható, hogy a *Kalligram* az egyik legfontosabb szlovák kiadó, amely a magyar piacon is előkelő helyet foglal el. A könyveken túl három folyóirat is megjelenik nálunk, a magyar nyelven kiadott *Kalligram*, a szlovák nyelvű *Os* és *Anthropos*. A *Kalligram* folyóirat elsősorban az irodalomra, az irodalmi értékekre koncentrál, a Kárpát-medence egészéből választva a szerzőket. Hangsúlyozni szeretném, hogy a kiadó filozófiája értelmében csak egyetlen magyar irodalom létezik, függetlenül attól, hogy a szerző milyen országban él, ha a nyelve magyar. Ezt az egységes irodalmat szeretné kifejezni maga a lap. Az *Os* társadal-

mi, politikai kérdésekkel foglalkozó, az *Anthropos* pedig filozófiai tematikájú kiadvány.

A *Kalligram* Pozsonyban és Budapesten is működött kiadót. A szlovák kiadóban azonos arányban jelennek meg szlovák és magyar művek. A magyar részleg elsősorban kortárs irodalmat ad ki, eredeti műveket és fordításokat. Pozsonyban az európai művelődéstörténet alapműveit jelentjük meg egy-egy sorozatba rendezve, túlnyomó többségben fordításokat. Olyan alapvető könyvekről van szó, amelyeknek szerepelniük kéne minden értelmiségi könyvtárban, csak szlovákul eddig nem jelentek meg, mert vagy csehül olvasták őket annak idején a szlovákok, vagy úgy sem. A kiadó tehát egyfajta emancipációs funkciót is betölt, legfőbb hivatásának ugyanis azt tekinti, hogy nyugat-, közép- és kelet-európai alapműveket adjon ki.

Én magam elsősorban jogdíjakkal foglalkozom, másik fontos feladatköröm pedig a pályázatok intézése. Különböző nemzeti fordítási alapokhoz adunk be pályázatot, például a Magyar Könyv Alapítványhoz, ha magyar szerzőt akarunk kiadni szlovákul. Nem ismerem a pon-

tos számokat, de 90 százalék körülire becsülöm az alapítványoktól, minisztériumoktól beérkező támogatások arányát a költségvetésünkben. Ezen belül kiemelkedő a szlovák kulturális minisztérium finanszírozásában kiadott könyvek száma. Szlovákia kis ország, mindössze 5 milliós lakosságán belül is alacsony az olvasók aránya, kivált a kalligramos könyvekre vonatkoztatva. Mi nem adunk ki ponyvát, kasszasikert ígérő könnyed olvasmányokat, hanem az értékre koncentrálunk, ezért igazán rászorulunk a különböző alapítványi, minisztériumi forrásokra. A mai konferencián részt vevő műhelyek közül az *Instytut Książki* nevű lengyel könyvintézethez például rendszeresen pályázunk. Witold Gombrowicz-sorozatunkat is ők támogatják, így a most megjelent *Transz-Atlantik* című kötetet is.

A *Host* nevű brünni kiadóval is szorosabb kapcsolatban vagyunk. Van egy projektünk *Visegrádi könyvtár* néven, magyar, cseh, lengyel és szlovák résztvevőkkel. Ezen belül a cseh fél a *Host*, a lengyel pedig a *Pogranicze* kiadó. Elképzelésünk, amellyel a Visegrádi Alaphoz pályáztunk, hogy az egykori visegrádi országok legértékesebb műveit adjuk ki egymás nyelvén. El is indult a sorozat, de sajnos megtorpant, mert nincs olyan emberünk, aki a mozgatórugója lenne, nincs kapacitásunk arra, hogy állandóan pályázzunk, pénzeket szerezzünk a folytatáshoz. Még ha jelenleg kissé le is állt a sorozat, vannak megvalósult eredményei. Ilyen Pályi András *Megérkezés* című műve, amelyet magyarul a *Kalligram* adott ki Pozsonyban, csehül a *Host* Brünnben. A csehek is örülhetnek, mert a *Host* prózaírója, Jiří Drašnal kortárs cseh emigráns szerző egyik legjobb regénye megjelent magyarul. A lengyel Stefan Chwin immár szlovácul és csehül is olvasható, a szlovák Pavel Vilikovský, akinek a könyveit magyarul mi adjuk ki, megjelent lengyelül. Ez lehet a Visegrád-alapú könyvkiadás kezdete.

A mai konferenciát én a nulladik lépésnek tekintem egy majdani együttműködésben. Ez természetesen nem von le az értékéből, épp ellenkezőleg. Eredményeikről korai volna beszélni, egyelőre inkább tapogatózás folyik. Ha nem is eredmény, de a konferencia nagy tanulsága, hogy mennyire keveset tudunk Ukrajnáról itt, Közép-Európában.

A konferencia eredménye az lehet, ha mi, akik itt megismerhettük egymást, a továbbiakban is kapcsolatban maradunk. A konkrét formát nekünk kell megtalálnunk az együttműködésre. Hogy a mi *Os* magazinunk felvehesse a kapcsolatot a *Ji* magazinnal. A hasonlóságokat megismerve úgy vélem, a két lap közötti párbeszéd elképzelhető. Az *Eurozine* képviselője felvetette a lehetőségét, hogy a mi három folyóiratunk egyike felerüljön a honlapjukra, bővítve a szlovák, illetve szlová-

kiai magyar kínálatot, amit jelenlegi egyedül a *Kritika & Kontext* biztosít.

Mint pályázati referens számos lehetőséget látok a mai találkozóban. Ha egy uniós projekthez ukrán partnerre lenne szükségünk, nem is beszélve a többi kulturális szervezetről, amely itt képviseltette magát, biztosan kereshetjük egymást a jövőben. Nem utolsósorban pedig friss információkat viszek haza, főképp Ukrajnáról. Hosszan faggattam ugyanis Voznyak urat, hogy kik a kedvelt ukrán szerzők, akik érdekesek lehetnek szlovákra vagy magyarra fordítva.

Nagyon is kellenek az ilyen találkozók

Elżbieta Kalinowska,
a krakkói *Instytut Książki* képviselője:

Az *Instytut Książki* (Könyvintézet) a kulturális miniszter által 2004-ben létrehozott nemzeti kulturális intézmény, amelyet a minisztérium tart fenn. Munkatársai korábban is a lengyel irodalom külföldi terjesztésével, népszerűsítésével foglalkoztak. Valójában 1998 óta működünk, amikor is előkészítettük Lengyelországnak a Frankfurti Könyvvásár díszvendégeként történő bemutatkozását. Az a fellépés akkor olyan jól sikerült, hogy a lengyel kormány úgy látta, szükség van egy önálló intézményre, amely a lengyel irodalmat külföldön népszerűsíti. Kezdetben különféle intézmények mellett működünk, mígnem aztán egy 2004-ben született döntés eredményeként önállósodtunk.

Tizennyolc állandó munkatársunk van, és mivel önálló intézmény lettünk, feladataink köre is bővült: egyik feladatunk a lengyel irodalom külföldi jelenlétének támogatása, a másik pedig a hazai olvasáskultúra terjesztése. Ez utóbbi nagyon széles körű tevékenységet takar, amellyel intézményes formában eddig még senki sem foglalkozott Lengyelországban, ezért nekünk újfajta, egyéni programokat kell kidolgoznunk. Ezek egyfelől olvasóknak rendezett nyitott programok – ilyen például a múlt évben életre hívott, *A könyv négy évszaka* elnevezésű fesztivál. Erre, ahogy a címe is mutatja, évente négyszer kerül sor Lengyelország különböző városaiban. Minden ilyen rendezvény más-más irodalmi műfaj – költészet, próza, krimi, bestseller – köré szerveződik, ahol a szerzők nyilvános irodalmi esteken találkozhatnak olvasóikkal. Ez a program szép lassan